

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/29/2002

NASTROJE SPOŁECZNE W LUTYM

KOMUNIKAT Z BADAŃ

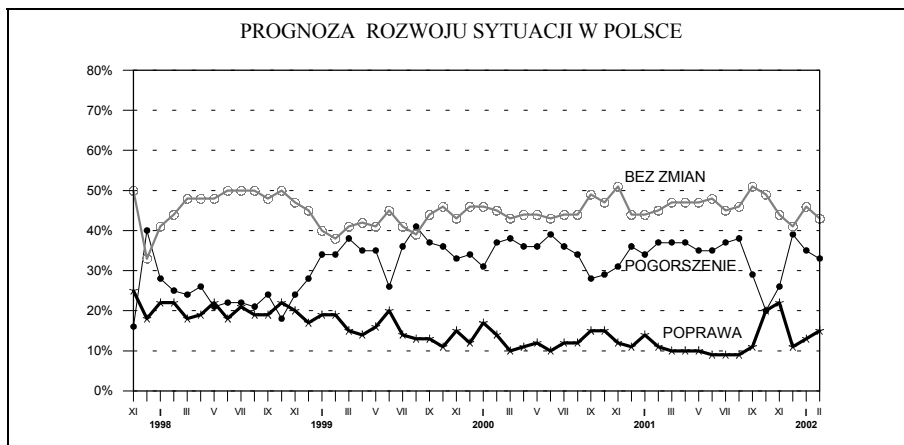
WARSZAWA, LUTY 2002

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- W stosunku do stycznia nie zmieniły się ogólne oceny rozwoju sytuacji w kraju. Nadal blisko dwie trzecie ankietowanych (64%) uważa, że sytuacja w kraju zmierza w złym kierunku, a nieco ponad jedna piąta (22%) jest odmiennego zdania.

- Bez zmian pozostały także przewidywania w tej dziedzinie na najbliższy rok. Największa grupa badanych (43%) uważa, że w najbliższym roku sytuacja w kraju się nie zmieni, jedna trzecia (33%) sądzi, że będzie gorzej, a ponad jedna siódma (15%) spodziewa się poprawy.

- Od stycznia zmalał krytycyzm w ocenach i pesymizm w prognozach dotyczących sytuacji w zakładach pracy respondentów. Dotyczy to głównie kondycji spółek o własności prywatnej i państwowej oraz indywidualnych gospodarstw rolnych.
- Nieco lepsze niż w styczniu są prognozy dotyczące sytuacji gospodarczej w kraju w najbliższym roku (spadek odsetka przewidujących pogorszenie i wzrost spodziewających się poprawy - po 3 punkty). Nadal jednak pesymiści (25%) przeważają liczebnie nad optymistami (17%), a prawie co drugi badany (47%) sądzi, że stan gospodarki pozostanie bez zmian.

Po odnotowanej w październiku i listopadzie poprawie nastrojów społecznych, którą należy wiązać z wyborami parlamentarnymi i zmianą układu sił politycznych, grudzień przyniósł wyraźne ich pogorszenie. Złe nastroje społeczne utrzymują się już trzeci miesiąc z rzędu. Obecnie¹ pojawiły się jedynie niewielkie symptomy poprawy w ocenach i prognozach dotyczących sytuacji w zakładach pracy respondentów oraz w przewidywaniach odnoszących się do sytuacji gospodarczej kraju w najbliższym roku.

OCENY

W lutym **opinie o rozwoju ogólnej sytuacji w kraju** są takie same jak przed miesiącem. Blisko dwie trzecie ankietowanych (64%) uważa, że sytuacja w kraju zmierza w złym kierunku, a nieco ponad jedna piąta (22%) pozytywnie ocenia ten kierunek; co siódmy badany (14%) nie ma wyrobionej opinii na ten temat.

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II
	2001											2002	
	w procentach												
W dobrym	20	18	20	17	18	13	14	17	25	30	19	22	22
W złym	70	76	71	75	73	77	75	73	56	50	64	65	64
Trudno powiedzieć	10	6	9	8	9	10	11	11	19	20	17	14	14

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (141) przeprowadzono w dniach od 1 do 4 lutego 2002 roku na liczącej 954 osoby reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski

Niezadowolenie z rozwoju sytuacji w kraju przeważa niemal we wszystkich grupach społecznych (zob. tabele aneksowe). Stosunkowo najlepiej oceniają ją uczniowie i studenci, respondenci z wyższym wykształceniem, najlepiej sytuowani i żyjący w dobrych warunkach materialnych oraz mieszkańcy dużych miast. Krytyczne oceny są natomiast tym częstsze, im niższe wykształcenie i dochody przypadające na osobę w rodzinie, a także im gorsze warunki materialne gospodarstw domowych i mniejsza miejscowość, którą ankietowani zamieszkują. Niezadowolenie najczęściej wyrażają rolnicy, bezrobotni i respondenci najgorzej sytuowani.

Do najbardziej zadowolonych z rozwoju sytuacji w kraju należą badani o poglądach lewicowych - ich oceny od stycznia stopniowo się poprawiają. W stosunku do poprzedniego pomiaru pogorszyły się natomiast oceny respondentów o centrowej orientacji politycznej; obecnie są oni mniej zadowoleni z rozwoju sytuacji w kraju niż osoby identyfikujące się z prawicą.

Tabela 2

Poglądy polityczne	Ocena kierunku rozwoju sytuacji w kraju*							
	dobry				zły			
	XI '01	XII '01	I '02	II '02	XI '01	XII '01	I '02	II '02
	w procentach							
Lewica	41	24	34	40	41	59	54	46
Centrum	25	18	22	13	57	65	66	74
Prawica	29	20	21	20	52	66	70	70
Nieokreślone	19	15	10	7	56	68	70	74
* Pominięto „trudno powiedzieć”.								

W elektoratach partii i ugrupowań rozwój sytuacji w kraju najlepiej oceniają potencjalni wyborcy SLD-UP. Obecnie jest to jedyna grupa, w której oceny pozytywne przeważają nad negatywnymi. Na drugim miejscu pod względem zadowolenia z rozwoju sytuacji w kraju znajduje się elektorat PO, wyraźnie mniej krytyczny niż w poprzednim miesiącu. W stosunku do stycznia poprawiły się także opinie wyborców PiS oraz - w znacznie mniejszym stopniu - Samoobrony. Drastycznie pogorszyły się natomiast oceny elektoratu PSL, nieco gorsze są też opinie wyborców LPR. Jednak małe liczebności obu ostatnich elektoratów w naszej próbie nakazują ostrożne traktowanie tych wyników.

Tabela 3

Potencjalne elektoraty partii i ugrupowań politycznych*	Ocena kierunku rozwoju sytuacji w kraju***							
	dobry				zły			
	XI '01	XII '01	I '02	II '02	XI '01	XII '01	I '02	II '02
	w procentach							
SLD-UP	44	32	42	45	37	48	42	38
PSL**	34	32	43	14	48	55	43	74
PO	38	24	33	38	47	61	55	42
PiS	32	19	14	29	50	73	69	56
LPR**	9	14	6	1	54	60	80	84
Samoobrona	27	19	13	18	58	64	82	77
Niezdecydowani, na kogo głosować	10	12	18	8	56	69	63	69
Niezamierzający głosować lub niezdecydowani w tej sprawie	19	12	11	12	62	73	77	77
* Treść pytania: „Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii, ugrupowania lub koalicji głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?”								
** W lutowej próbie elektorat PSL liczy 36 osób, a LPR - 34 osoby.								
*** Pominęto „trudno powiedzieć”.								

Od stycznia nie zmieniły się **oceny sytuacji politycznej** - ponad dwie piąte Polaków (42%) ma do niej stosunek krytyczny, nieco mniej badanych (38%) uznaje ją za przeciętną i tylko co jedenasty (9%) wyraża aprobatę.

Tabela 4

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	
	2001											2002		
	w procentach													
– dobra	6	5	6	5	5	4	5	6	10	12	7	10	9	
– ani dobra, ani zła	33	32	38	33	32	24	30	32	42	41	36	40	38	
– zła	51	53	47	54	54	64	56	52	37	33	48	40	42	
Trudno powiedzieć	10	11	9	8	9	8	10	10	11	14	9	10	11	

Stabilne pozostają bardzo krytyczne **opinie o sytuacji gospodarczej** - aż trzy czwarte respondentów (76%) ocenia ją negatywnie, a tylko nieliczni (2%) pozytywnie.

Tabela 5

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	
	2001											2002		
	w procentach													
– dobra	7	7	5	4	4	5	3	4	3	3	2	3	2	
– ani dobra, ani zła	27	23	27	27	21	21	21	22	21	21	21	18	18	
– zła	61	67	64	66	72	71	72	70	72	71	74	75	76	
Trudno powiedzieć	5	3	4	3	3	3	4	4	4	5	3	4	4	

Nieco mniej krytyczne niż w styczniu są **oceny kondycji zakładów pracy respondentów**. Są one wyraźnie podzielone: prawie co trzeci badany (32%) ocenia sytuację w swoim miejscu pracy jako dobrą, nieco więcej (36%) określa, że jest *ani dobra, ani zła*, a niespełna jedna trzecia (31%) ma opinie negatywne.

Tabela 6

Tablica 6

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II
	2001											2002	
	w procentach												
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem)													
N=	518	510	496	499	483	480	464	571	473	451	472	417	437
– dobra	33	28	29	28	24	26	24	31	33	31	30	31	32
– ani dobra, ani zła	28	30	31	31	34	31	35	35	32	34	30	31	36
– zła	37	39	34	38	40	41	39	31	32	32	39	36	31
Trudno powiedzieć	2	3	7	3	2	2	2	3	4	3	1	2	1
Pracownicy instytucji państwowych i publicznych													
– dobra	29	25	30	26	27	28	26	35	35	34	34	33	33
– ani dobra, ani zła	28	34	32	32	33	35	33	35	30	37	26	42	37
– zła	41	40	31	40	39	34	41	29	30	27	38	24	28
Trudno powiedzieć	1	2	7	2	1	2	1	2	4	2	2	0	2
Pracujący w spółkach o własności prywatnej i państwowej													
– dobra	39	37	36	34	24	31	28	28	36	27	26	32	48
– ani dobra, ani zła	27	28	32	28	40	24	40	42	29	34	34	37	33
– zła	33	34	26	37	35	43	30	29	33	36	40	29	16
Trudno powiedzieć	1	0	6	1	1	1	2	1	2	3	0	2	4
Pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem													
– dobra	42	34	33	35	29	34	28	41	41	39	36	37	35
– ani dobra, ani zła	31	29	32	36	32	31	39	40	34	33	34	29	37
– zła	25	33	28	25	36	32	33	16	19	23	30	34	28
Trudno powiedzieć	2	4	7	3	3	3	0	3	5	4	1	0	0
Pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych													
– dobra	4	4	7	6	0	0	3	5	0	2	0	7	4
– ani dobra, ani zła	16	25	24	26	33	27	28	15	30	28	24	8	30
– zła	77	71	64	65	67	73	66	74	70	71	76	85	66
Trudno powiedzieć	3	0	5	2	0	0	3	6	0	0	0	0	1

Od stycznia wyraźnie poprawiły się oceny kondycji spółek o własności prywatnej i państwowej, które są obecnie wyjątkowo dobre (zdecydowana przewaga ocen pozytywnych nad negatywnymi). Znacznie zmalał też krytycyzm w ocenie sytuacji indywidualnych gospodarstw rolnych, choć nadal mają one najgorsze notowania (zdecydowana przewaga ocen negatywnych nad pozytywnymi).

Oceny **ogólnych warunków życia rodzin** oraz **warunków materialnych gospodarstw domowych** respondentów od dłuższego czasu pozostają stabilne. Mniej więcej połowa ankietowanych uważa, że żyje im się *ani dobrze, ani źle*, co czwarty ocenia ogólne warunki życia rodziny negatywnie, a co piąty - pozytywnie.

Tabela 7

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	
	2001												2002	
	w procentach													
– dobrze	23	22	22	21	20	20	21	21	24	22	21	20	22	
– ani dobrze, ani źle	52	49	48	51	53	53	52	51	52	52	53	55	55	
– źle	25	29	30	27	26	27	27	28	24	26	26	25	24	
Trudno powiedzieć	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

Dość stabilne są również opinie dotyczące warunków materialnych gospodarstw domowych respondentów. Najczęstsze są oceny przeciętne (45%), jednak w tej sprawie widoczna jest przewaga ocen negatywnych (31%) nad pozytywnymi (24%).

Tabela 8

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	
	2001												2002	
	w procentach													
– dobre	23	20	21	20	20	20	19	15	23	19	23	23	24	
– ani dobre, ani złe	45	43	45	41	45	45	48	47	43	47	41	43	45	
– złe	32	37	34	39	35	35	33	38	34	34	36	34	31	

Zadowolenie z warunków życiowych oraz sytuacji materialnej gospodarstw domowych zależy od położenia społeczno-ekonomicznego respondentów. Najbardziej zadowoleni są badani z wyższym wykształceniem, osiągający najwyższe dochody na osobę

w rodzinie, przede wszystkim zaś przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz uczniowie i studenci. Natomiast im gorsze jest położenie ankietowanych, tym większy wśród nich odsetek niezadowolonych - szczególnie wysoki jest on wśród osób najgorzej sytuowanych, bezrobotnych i rencistów.

PRZEWIDYWANIA

W stosunku do sondażu styczniowego nie zmieniły się **ogólne prognozy rozwoju sytuacji w Polsce** w ciągu najbliższego roku. Największa grupa badanych (43%) przewiduje, że sytuacja się nie zmieni, jednak opinie takie mogą dla części respondentów oznaczać, że będzie tak samo źle jak obecnie. Co trzeci ankietowany (33%) sądzi, że będzie gorzej, a ponad jedna siódma (15%) spodziewa się poprawy w tym względzie.

Tabela 9

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II
	2001											2002	
	w procentach												
Poprawi się	11	10	10	10	9	9	9	11	20	22	11	13	15
Nie zmieni się	45	47	47	47	48	45	46	51	49	44	41	46	43
Pogorszy się	37	37	37	35	35	37	38	29	20	26	39	35	33
Trudno powiedzieć	7	6	6	8	8	9	7	9	10	8	9	7	9

Prawie we wszystkich grupach społecznych częstsze są przewidywania pesymistyczne niż optymistyczne. Wyjątek stanowią jedynie uczniowie i studenci, najmłodsi badani oraz żyjący w dobrych warunkach materialnych, u których optymizm jest równie częsty jak pesymizm. Im gorsze jednak położenie ekonomiczne ankietowanych (niższe dochody na osobę w rodzinie, gorsze warunki materialne gospodarstw domowych) oraz mniejsza miejscowość zamieszkania, tym mniejszy odsetek osób optymistycznie postrzegających najbliższą przyszłość.

Rozwój sytuacji w kraju w najbliższym roku najkorzystniej prognozują badani o lewicowych poglądach politycznych, których opinie od stycznia wyraźnie się poprawiły. W grupie tej odnotowujemy równowagę optymistów i pesymistów, natomiast wśród pozostałych respondentów wyraźnie przeważa pesymizm.

Tabela 10

Poglądy polityczne	Prognoza rozwoju ogólnej sytuacji w kraju*											
	poprawa				bez zmian				pogorszenie			
	XI '01	XII '01	I '02	II '02	XI '01	XII '01	I '02	II '02	XI '01	XII '01	I '02	II '02
	w procentach											
Lewica	29	15	15	24	43	42	50	48	25	38	31	25
Centrum	18	8	13	12	47	45	52	44	28	40	31	35
Prawica	17	11	12	12	41	39	41	42	33	42	41	38
Nieokreślone	20	10	10	11	43	36	39	38	19	37	37	36

* Pominięto „trudno powiedzieć”.

Potencjalni wyborcy SLD-UP to jedyna grupa, w której odnotowujemy przewagę optymistów nad pesymistami, w pozostałych elektoratach więcej osób spodziewa się pogorszenia niż poprawy. W stosunku do stycznia poprawiły się jedynie prognozy sympatyków SLD-UP oraz PO. W elektoratach PSL i PiS nastąpiła polaryzacja przewidywań, a wśród sympatyków Samoobrony - proces odwrotny, tzn. przybyło osób, które sądzą, że w najbliższym roku nic się w tej dziedzinie nie zmieni. Wśród zwolenników LPR, mających najbardziej pesymistyczne nastawienie, odsetki optymistów i pesymistów pozostały na poziomie z ubiegłego miesiąca.

Tabela 11

Potencjalne elektoraty partii i ugrupowań politycznych*	Prognoza rozwoju ogólnej sytuacji w kraju***											
	poprawa				bez zmian				pogorszenie			
	XI '01	XII '01	I '02	II '02	XI '01	XII '01	I '02	II '02	XI '01	XII '01	I '02	II '02
	w procentach											
SLD-UP	34	19	21	27	40	45	51	53	20	30	22	17
PSL**	39	9	12	20	41	54	65	32	17	35	15	35
PO	11	15	11	17	49	45	48	48	31	38	37	28
PiS	19	4	6	22	37	37	63	42	35	54	26	33
LPR**	13	5	6	7	46	34	43	32	27	45	49	48
Samobrona	27	12	15	9	33	26	35	51	33	58	39	26
Niezdecydowani, na kogo głosować	23	12	13	10	34	41	36	39	4	20	34	36
Niezamierzający głoso- wać lub niezdecydowani w tej sprawie	12	7	8	11	50	40	42	40	28	44	43	39

* Treść pytania: „Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii, ugrupowania lub koalicji głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?”

** W lutowej próbie elektorat PSL liczy 36 osób, a LPR - 34 osoby.

*** Pominęto „trudno powiedzieć”.

Przewidywania dotyczące **sytuacji politycznej** są takie same jak w styczniu - odsetek pesymistów (16%) równoważy się z odsetkiem optymistów (17%); przeważają ankietowani sądzący, że w życiu politycznym kraju nic się nie zmieni (53%).

Tabela 12

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	
	2001											2002		
	w procentach													
– poprawi się	13	15	14	13	16	18	17	16	27	22	16	16	17	
– nie zmieni się	53	50	54	53	53	50	49	53	49	49	53	53	53	
– pogorszy się	20	22	19	19	18	19	19	17	11	14	19	17	16	
Trudno powiedzieć	14	13	14	15	13	13	15	14	13	14	12	14	14	

Nieco lepsze niż w styczniu są prognozy dotyczące **sytuacji gospodarczej** w kraju - zmniejszył się (o 3 punkty) odsetek osób przewidujących jej pogorszenie w ciągu najbliższego roku, a wzrósł (też o 3 punkty) spodziewających się poprawy. W dziedzinie tej drugi miesiąc z rzędu odnotowujemy stopniową poprawę prognoz. Nadal jednak pesymiści (25%) przeważają liczebnie nad optymistami (17%), a prawie co drugi badany (47%) sądzi, że stan gospodarki pozostanie bez zmian.

Tabela 13

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	
	2001											2002		
	w procentach													
– poprawi się	12	13	13	10	12	14	12	14	22	19	12	14	17	
– nie zmieni się	50	50	52	51	52	52	51	51	52	48	48	50	47	
– pogorszy się	28	29	26	29	27	24	27	23	16	21	31	28	25	
Trudno powiedzieć	10	8	9	9	9	10	10	12	10	12	9	8	11	

Nieco mniej pesymistyczne niż w styczniu są także przewidywania osób aktywnych zawodowo dotyczące **sytuacji w ich zakładach pracy**. Nadal jednak znacznie więcej z nich spodziewa się pogorszenia tej sytuacji (22%) niż poprawy (9%), a dominują ci (60%), którzy

twierdzą, że nic się w tej dziedzinie nie zmieni. Spadek pesymizmu widoczny jest przede wszystkim u pracowników spółek o własności prywatnej i państwowej oraz u rolników indywidualnych, a więc w grupach, w których odnotowaliśmy też poprawę ocen kondycji ich zakładów pracy.

Tabela 14

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	
	2001											2002		
	w procentach													
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem)														
N=	521	509	500	501	482	480	460	567	473	451	473	423	441	
– poprawi się	15	18	14	13	13	13	13	13	13	11	10	9	9	
– pozostanie bez zmian	52	48	52	51	53	55	55	56	59	57	55	55	60	
– pogorszy się	24	26	24	26	23	24	23	18	19	19	25	27	22	
Trudno powiedzieć	9	8	10	10	11	8	9	13	9	13	10	10	8	
Pracownicy instytucji państwowych i publicznych														
– poprawi się	10	14	17	9	9	13	11	11	12	8	7	4	4	
– pozostanie bez zmian	57	51	50	63	57	53	57	62	57	62	59	68	69	
– pogorszy się	25	27	24	22	23	26	22	16	20	19	30	21	21	
Trudno powiedzieć	8	8	10	7	11	8	9	10	11	10	5	7	6	
Pracujący w spółkach o własności prywatnej i państwowej														
– poprawi się	21	24	11	11	14	21	19	12	12	14	15	12	12	
– pozostanie bez zmian	42	37	54	36	49	45	52	59	55	47	50	42	58	
– pogorszy się	29	32	28	33	26	27	24	11	23	24	27	35	22	
Trudno powiedzieć	9	7	8	20	11	7	5	18	10	15	9	11	8	
Pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem														
– poprawi się	19	24	16	22	20	10	17	16	16	14	10	15	14	
– pozostanie bez zmian	53	50	54	51	51	61	54	57	64	60	56	59	55	
– pogorszy się	19	19	21	21	18	22	21	16	15	12	20	20	22	
Trudno powiedzieć	9	8	8	6	11	7	9	11	5	15	14	7	9	
Pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych														
– poprawi się	7	5	9	3	6	3	2	5	13	7	10	1	4	
– pozostanie bez zmian	55	54	49	52	55	64	57	36	52	52	56	40	59	
– pogorszy się	33	34	37	37	32	26	29	38	22	32	31	54	31	
Trudno powiedzieć	5	7	5	8	8	6	13	21	14	9	3	5	5	

Stabilne pozostają prognozy dotyczące **ogólnych warunków życia** respondentów i ich rodzin. Badani spodziewający się ich pogorszenia (22%) przeważają nad tymi, którzy mają nadzieję na poprawę (15%), a nieco ponad połowa pytaných (52%) sądzi, że w najbliższym roku ich warunki życia się nie zmienią.

Tabela 15

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	
	2001											2002		
	w procentach													
– lepiej	14	12	13	12	14	11	11	15	17	14	13	14	15	
– tak samo	54	53	53	54	54	57	55	54	54	55	51	53	52	
– gorzej	25	26	24	24	24	21	21	20	18	18	24	23	22	
Trudno powiedzieć	7	9	10	10	8	11	13	12	11	13	12	11	11	

★

★

★

Typowa dla okresów powyborczych poprawa nastrojów społecznych również tym razem okazała się krótkotrwała. Konfrontacja rozbudzonych przez wybory nadziei i oczekiwań z rzeczywistością spowodowała w grudniu znaczne pogorszenie się nastrojów. Stan ten utrzymuje się już trzeci miesiąc. Trzeba jednak podkreślić, że oceny rozwoju ogólnej sytuacji w kraju oraz sytuacji politycznej, mimo odnotowanego pogorszenia, nadal są lepsze niż te, które notowaliśmy w półroczu poprzedzającym wybory.

Opracowała

Bogna WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?

	(%)			
	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	22	64	14	954
Płeć				
Mężczyźni	24	64	12	455
Kobiety	20	64	16	499
Wiek				
18-24 lat	28	63	8	147
25-34	23	61	16	172
35-44	16	70	14	182
45-54	18	73	8	179
55-64	22	61	17	133
65 lat i więcej	26	53	21	140
Miejsce zamieszkania				
Wies	16	70	14	348
Miasto do 20 tys.	11	68	20	102
20-100 tys.	22	66	12	200
101-500 tys.	32	57	10	180
501 tys. i więcej mieszk.	32	51	16	124
Wykształcenie				
Podstawowe	14	70	16	248
Zasadnicze zawodowe	15	73	12	295
Średnie	28	58	14	321
Wyższe	42	42	15	91
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	29	55	16	53
Prac.umysł.hiż.szczebła	24	63	13	87
Pracownicy fiz.-umysł.	23	71	7	91
Robotnicy wykwalifikowani	18	67	15	61
Robotnicy niewykwalifik.	17	75	8	27
Rolnicy	2	81	17	48
Pracujący na własny rach.	22	66	12	48
Bierni zawodowo				
Renciści	19	62	19	96
Emeryci	28	53	18	185
Uczniowie i studenci	46	44	10	71
Bezrobotni	10	78	12	144
Gospodynie domowe i inni	15	75	11	40
Pracuje w:				
Inst. państw., publicznej	24	57	18	145
społce właścicieli	23	62	16	54
prywatnych i państwa	23	71	7	188
sekt. pryw. poza rolnict.	3	81	17	60
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	12	77	10	116
300-399	18	74	8	81
400-599	20	70	11	165
600-800	23	60	17	148
Powyżej 800 zł	35	48	17	156
Ocena własnych war. mater.				
Złe	15	73	12	291
Średnie	19	65	15	431
Dobre	35	51	14	232
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	19	65	16	66
Raz w tygodniu	16	68	16	455
1-2 razy w miesiącu	26	63	11	171
Kilka razy w roku	27	62	10	178
W ogóle nie uczestniczy	38	48	15	83
Poglądy polityczne				
Lewica	40	46	14	310
Centrum	13	74	13	243
Prawica	20	70	9	180
Trudno powiedzieć	7	74	19	219

Tabela 2. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną **sytuację polityczną** w Polsce? Czy jest ona:
(%)

	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	9	38	42	11	954
Płeć					
Meżczyźni	13	38	41	8	455
Kobiety	6	38	42	13	499
Wiek					
18-24 lat	9	42	38	11	147
25-34	6	44	44	6	172
35-44	10	39	41	10	182
45-54	7	38	45	10	179
55-64	14	37	40	9	133
65 lat i więcej	13	28	41	19	140
Miejsce zamieszkania					
Wies	9	36	42	13	348
Miasto do 20 tys.	8	33	38	20	102
20-100 tys.	11	39	39	12	200
101-500 tys.	10	44	42	5	180
501 tys.i więcej mieszk.	10	39	47	4	124
Wykształcenie					
Podstawowe	7	28	44	22	248
Zasadnicze zawodowe	8	42	42	9	295
Srednie	12	41	41	7	321
Wysze	14	45	40	0	91
Grupa społ.-zaw. pracujacy					
Kadra kier., inteligencja	11	40	49	0	53
Prac. umysl. niz. szczebla	8	41	45	6	87
Pracownicy fiz. - umysl.	7	46	36	12	91
Robotnicy wykwalifikowani	6	46	38	10	61
Robotnicy niewykwalifik.	3	48	49	0	27
Rolnicy	11	41	30	18	48
Pracujacy na własny rach.	9	38	49	5	48
Bierni zawodowo					
Renciści	8	38	39	15	96
Emeryci	15	32	39	14	185
Uczniowie i studenci	13	44	34	8	71
Bezrobotni	6	34	51	9	144
Gospodynie domowe i inni	7	26	44	23	40
Pracuje w:					
inst. państw. publicznej	8	45	40	7	145
spółce właścicieli	9	35	44	12	54
prywatnych i państwa	6	40	46	7	188
sekt. pryw. poza rolnict.	9	40	37	14	60
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	7	28	54	11	116
300-399	9	36	43	12	81
400-599	10	40	39	11	165
600-800	9	36	42	13	148
Powyżej 800 zł	16	47	35	2	156
Ocena własnych war. mater.					
Zle	6	33	48	12	291
Srednie	7	40	41	12	431
Dobre	18	41	35	6	232
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	7	27	47	18	66
Raz w tygodniu	8	38	44	10	455
1-2 razy w miesiacu	12	41	38	9	171
Kilka razy w roku	11	40	37	12	178
W ogóle nie uczestniczy	12	39	40	9	83
Poglady polityczne					
Lewica	19	44	31	6	310
Centrum	6	43	44	7	243
Prawica	5	33	55	6	180
Trudno powiedziec	3	30	42	24	219

Tabela 3. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną **sytuację gospodarczą** w Polsce? Czy jest ona:
(%)

	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	2	18	76	4	954
Płeć					
Meżczyźni	2	19	76	3	455
Kobiety	2	17	76	5	499
Wiek					
18-24 lat	4	18	75	3	147
25-34	3	23	70	5	172
35-44	1	21	74	4	182
45-54	1	12	84	2	179
55-64	1	21	75	3	133
65 lat i więcej	1	13	79	6	140
Miejsce zamieszkania					
Wies	2	15	78	5	348
Miasto do 20 tys.	3	9	77	11	102
20-100 tys.	2	20	77	1	200
101-500 tys.	1	24	73	2	180
501 tys.i więcej mieszk.	1	21	73	4	124
Wykształcenie					
Podstawowe	1	16	75	8	248
Zasadnicze zawodowe	2	18	77	3	295
Srednie	2	20	75	3	321
Wyzsze	1	18	80	1	91
Grupa społ.-zaw. pracujacy					
Kadra kier., inteligencja	2	26	71	1	53
Prac. umysl. niz. szczebla	1	26	71	2	87
Pracownicy fiz. - umysl.	2	20	74	3	91
Robotnicy wykwalifikowani	4	23	66	6	61
Robotnicy niewykwalifik.	3	3	91	2	27
Rolnicy	0	27	69	4	48
Pracujacy na własny rach.	2	12	84	2	48
Bierni zawodowo					
Renciści	1	12	81	6	96
Emeryci	2	16	78	4	185
Uczniowie i studenci	6	23	70	2	71
Bezrobotni	1	15	79	5	144
Gospodynie domowe i inni	0	9	84	7	40
Pracuje w:					
inst. państw. publicznej	4	23	70	4	145
spółce właścicieli	0	21	75	4	54
prywatnych i państwa	2	18	79	2	188
sekt. pryw. poza rolnict.	0	22	74	3	60
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	1	10	85	4	116
300-399	0	16	81	3	81
400-599	2	21	74	3	165
600-800	2	16	81	3	148
Powyżej 800 zł	2	22	75	2	156
Ocena własnych war. mater.					
Zle	1	11	86	3	291
Srednie	2	19	73	6	431
Dobre	3	26	70	2	232
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	2	13	78	7	66
Raz w tygodniu	2	17	78	3	455
1-2 razy w miesiacu	2	19	75	4	171
Kilka razy w roku	1	20	75	4	178
W ogóle nie uczestniczy	3	25	68	5	83
Poglady polityczne					
Lewica	2	22	75	1	310
Centrum	3	20	74	3	243
Prawica	1	16	80	3	180
Trudno powiedziec	1	12	77	10	219

Tabela 4. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy?
Czy jest ona:

	dobra	ani dobra ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	32	36	31	1	437
Płeć					
Mężczyźni	32	37	29	1	235
Kobiety	32	34	33	1	202
Wiek					
18-24 lat	56	25	9	10	39
25-34	39	35	26	0	118
35-44	28	38	33	0	131
45-54	26	41	33	0	121
55-64	20	19	61	0	22
65 lat i więcej	0	17	83	0	6
Miejsce zamieszkania					
Wieś	28	33	39	0	154
Miasto do 20 tys.	25	29	46	0	45
20-100 tys.	38	36	24	2	83
101-500 tys.	40	47	13	0	85
501 tys. i więcej mieszk.	28	34	34	4	69
Wykształcenie					
Podstawowe	30	29	41	0	53
Zasadnicze zawodowe	29	38	33	0	149
Średnie	31	39	27	3	169
Wyższe	45	28	28	0	66
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	45	30	25	0	53
Prac. umysł. niż. szczebla	35	31	34	0	87
Pracownicy fiz. - umysł.	39	45	14	3	89
Robotnicy wykwalifikowani	41	30	29	0	60
Robotnicy niewykwalifik.	38	39	23	0	27
Rolnicy	4	30	65	1	47
Pracujący na własny rach.	18	46	35	0	47
Bierni zawodowo					
Renciści	33	47	20	0	8
Emeryci	0	24	76	0	8
Uczniowie i studenci	50	0	7	43	5
Bezrobotni	0	100	0	0	1
Gospodynie domowe i inni	0	0	100	0	1
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	33	37	28	2	139
społce właścicieli	48	33	16	4	54
prywatnych i państwa	35	37	28	0	185
sekt. pryw. poza rolnict.	4	30	66	1	53
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	29	36	34	1	39
300-399	42	22	35	1	39
400-599	31	40	29	0	81
600-800	28	47	25	0	57
Powyżej 800 zł	42	30	28	0	93
Ocena własnych war. mater.					
Złe	26	26	45	3	105
Średnie	31	41	28	0	209
Dobre	40	36	23	2	124
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	37	19	43	0	15
Raz w tygodniu	33	33	34	0	212
1-2 razy w miesiącu	26	34	38	3	80
Kilka razy w roku	36	44	18	2	92
W ogóle nie uczestniczy	31	42	28	0	38
Poglądy polityczne					
Lewica	36	39	23	1	148
Centrum	29	25	45	0	116
Prawica	34	38	28	0	86
Trudno powiedzieć	28	41	29	2	86

Tabela 5. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?

(%)

	Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	43	33	9	954
Płeć					
Mężczyźni	16	48	31	6	455
Kobiety	15	39	34	11	499
Wiek					
18-24 lat	28	37	25	10	147
25-34	10	47	35	8	172
35-44	8	45	41	6	182
45-54	12	49	32	7	179
55-64	14	47	31	9	133
65 lat i więcej	23	34	29	14	140
Miejsce zamieszkania					
Wieś	10	47	32	12	348
Miasto do 20 tys.	12	37	39	13	102
20-100 tys.	16	43	32	9	200
101-500 tys.	21	48	28	3	180
501 tys. i więcej mieszk.	23	35	36	6	124
Wykształcenie					
Podstawowe	16	40	31	13	248
Zasadnicze zawodowe	16	47	31	6	295
Średnie	16	40	36	9	321
Wyższe	16	54	28	2	91
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	16	46	37	0	53
Prac. umysł. niż. szczebla	9	53	34	4	87
Pracownicy fiz. - umysł.	15	45	30	10	91
Robotnicy wykwalifikowani	19	47	30	4	61
Robotnicy niewykwalifik.	11	64	19	6	27
Rolnicy	2	50	40	8	48
Pracujący na własny rach.	10	50	31	9	48
Bierni zawodowo					
Renciści	12	37	41	10	96
Emeryci	23	39	27	11	185
Uczniowie i studenci	27	38	24	11	71
Bezrobotni	12	39	39	11	144
Gospodynie domowe i inni	12	40	34	14	40
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	12	51	33	4	145
społce właścicieli					
prywatnych i państwa	13	53	27	8	54
sekt. prywat. poza rolnict.	17	43	31	8	188
prywatnym gosp. rolnym	3	54	33	9	60
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	6	45	41	8	116
300-399	10	44	31	15	81
400-599	13	44	36	7	165
600-800	18	46	32	4	148
Powyżej 800 zł	20	47	29	4	156
Ocena własnych war. mater.					
Złe	11	37	45	7	291
Średnie	13	43	32	11	431
Dobre	24	52	19	5	232
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	16	27	45	13	66
Raz w tygodniu	12	45	35	8	455
1-2 razy w miesiącu	21	42	29	9	171
Kilka razy w roku	17	44	29	10	178
W ogóle nie uczestniczy	17	51	26	7	83
Poglądy polityczne					
Lewica	24	48	25	3	310
Centrum	12	44	35	10	243
Prawica	12	42	38	9	180
Trudno powiedzieć	11	38	36	15	219

Tabela 6. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku **sytuacja gospodarcza** w Polsce:

	(%)				
	poprawi się	pozostanie bez zmian	pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	17	47	25	11	952
Płeć					
Mężczyźni	21	48	22	9	455
Kobiety	14	46	27	12	497
Wiek					
18-24 lat	26	45	17	12	146
25-34	15	53	23	9	172
35-44	10	50	29	10	182
45-54	16	46	29	9	179
55-64	20	47	25	8	133
65 lat i więcej	21	41	22	17	140
Miejsce zamieszkania					
Wieś	11	48	28	13	346
Miasto do 20 tys.	14	46	20	19	102
20-100 tys.	16	52	20	12	200
101-500 tys.	27	46	24	4	180
501 tys. i więcej mieszk.	27	39	28	6	123
Wykształcenie					
Podstawowe	13	46	23	18	248
Zasadnicze zawodowe	18	48	22	11	295
Średnie	19	47	27	7	319
Wyższe	21	47	29	2	91
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	16	47	37	0	53
Prac. umysł. niż. szczebla	9	58	31	2	87
Pracownicy fiz. - umysł.	21	47	26	6	91
Robotnicy wykwalifikowani	24	56	14	5	61
Robotnicy niewykwalifik.	7	59	21	13	27
Rolnicy	6	62	24	8	48
Pracujący na własny rach.	20	40	30	10	48
Bierni zawodowo					
Renciści	12	52	23	13	96
Emeryci	26	39	22	14	184
Uczniowie i studenci	32	45	14	10	69
Bezrobotni	12	43	27	18	144
Gospodynie domowe i inni	7	47	25	20	40
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	17	52	26	4	145
społce właścicieli	18	45	27	10	54
prywatnych i państwa	16	53	27	3	188
sekt. prywat. poza rolnict.	4	64	22	10	60
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	8	49	31	12	116
300-399	13	53	31	3	81
400-599	15	55	21	8	165
600-800	19	45	25	11	148
Powyżej 800 zł	27	44	25	3	156
Ocena własnych war. mater.					
Złe	12	47	30	10	291
Średnie	17	48	23	13	431
Dobre	26	46	21	7	231
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	22	32	31	16	66
Raz w tygodniu	14	51	27	9	453
1-2 razy w miesiącu	18	49	23	10	171
Kilka razy w roku	19	45	21	15	178
W ogóle nie uczestniczy	27	43	21	8	83
Poglądy polityczne					
Lewica	28	48	20	5	309
Centrum	15	44	34	7	243
Prawica	16	50	27	7	180
Trudno powiedzieć	7	48	20	25	218

Tabela 7. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku **sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:**

(%)

	poprawi się	pozostanie bez zmian	pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	9	60	22	8	441
Płeć					
Mężczyźni	11	59	22	9	238
Kobiety	8	61	23	7	203
Wiek					
18-24 lat	23	54	3	20	41
25-34	5	66	23	6	118
35-44	11	63	20	7	131
45-54	8	58	27	8	122
55-64	4	43	47	6	21
65 lat i więcej	19	64	11	6	7
Miejsce zamieszkania					
Wieś	5	59	26	10	154
Miasto do 20 tys.	20	57	23	1	46
20-100 tys.	10	58	20	12	83
101-500 tys.	11	70	13	6	89
501 tys. i więcej mieszk.	8	56	28	8	70
Wykształcenie					
Podstawowe	5	55	24	16	53
Zasadnicze zawodowe	9	62	25	5	152
Średnie	12	55	23	10	170
Wyższe	7	75	14	4	66
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	4	69	20	7	53
Prac. umysł. niż. szczebla	6	71	23	1	87
Pracownicy fiz. - umysł.	13	54	21	12	89
Robotnicy wykwalifikowani	9	59	28	3	60
Robotnicy niewykwalifik.	0	65	13	22	27
Rolnicy	5	54	35	6	47
Pracujący na własny rach.	19	55	18	7	47
Bierni zawodowo					
Renciści	10	67	3	20	9
Emeryci	22	54	13	10	8
Uczniowie i studenci	40	27	0	34	6
Bezrobotni	0	43	0	57	3
Gospodynie domowe i inni	0	0	100	0	1
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	4	69	21	6	139
społce właścicieli					
prywatnych i państwa	12	58	22	8	54
sekt. prywat. poza rolnict.	14	55	22	9	185
prywatnym gosp. rolnym	4	59	31	5	53
Dochody na jedną osobę					
Do 299 zł	0	54	33	13	39
300-399	2	70	33	3	39
400-599	16	60	21	3	80
600-800	13	60	20	7	59
Powyżej 800 zł	11	68	19	3	93
Ocena własnych war. mater.					
Złe	4	53	30	13	104
Średnie	12	63	20	6	214
Dobre	10	62	20	8	124
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	10	51	27	11	16
Raz w tygodniu	5	63	25	8	213
1-2 razy w miesiącu	16	59	17	8	81
Kilka razy w roku	8	65	19	9	93
W ogóle nie uczestniczy	23	43	28	6	38
Poglądy polityczne					
Lewica	15	62	19	4	151
Centrum	6	62	28	5	117
Prawica	10	53	23	14	85
Trudno powiedzieć	3	62	20	15	87